

KØBENHAVNS MUSEUM, 2018

Smedehuset

KBM4289

Slots- og Kulturstyrelsens J.nr.: 18/04477
Østervold Kvarter, Københavns Sogn, Sokkelund Herred
Fred.nr. 3130:10

Klaus S. Hvid

KØBENHAVNS MUSEUM
MUSEUM OF COPENHAGEN

Københavns Museum
Stormgade 20
1555 København V
Telefon: +45 33 21 07 72
E-mail: museum@kff.kk.dk

Københavns Museums hjemmeside: www.copenhagen.dk

© Københavns Museum 2018

Forsideillustration: Terrassen inden retablering. Foto: Københavns Museum 2018.

Indholdsfortegnelse

1	Abstract	4
2	Undersøgelsens forhistorie	5
3	Administrative data og udgravningsdata	6
3.1	Administrative data	6
3.2	Udgravningsdata	6
4	Kulturhistorisk baggrund og områdets naturforhold	6
4.1	Kulturhistorisk baggrund.....	6
5	Udgravningsmetode	7
5.1	Arkæologisk udgravningsmetode	7
5.2	Målesystem	8
5.3	Digital registrering og lagring.....	8
6	Undersøgelsens resultater	9
6.1	Fundmateriale.....	9
7	Fotoliste.....	10

1 Abstract

I forbindelse med afgravning til terrasse uden dispensation ved Smedehuset på Kastelet blev indgrebet i det fredede fortidsminde registreret af Københavns Museum. Smedehuset er beliggende på Falsters Kontregarde, der blev anlagt i 1600-tallet. Den arkæologiske registrering kunne fastlægge, at indgrebet kun havde berørt overfladenære lag.

Arkæologiske perioder: 1600-tallet

Anlæg og fund: Bastion.

Nøgleord: Falsters Kontregarde, Kastelet, Smedehuset

2 Undersøgelsens forhistorie

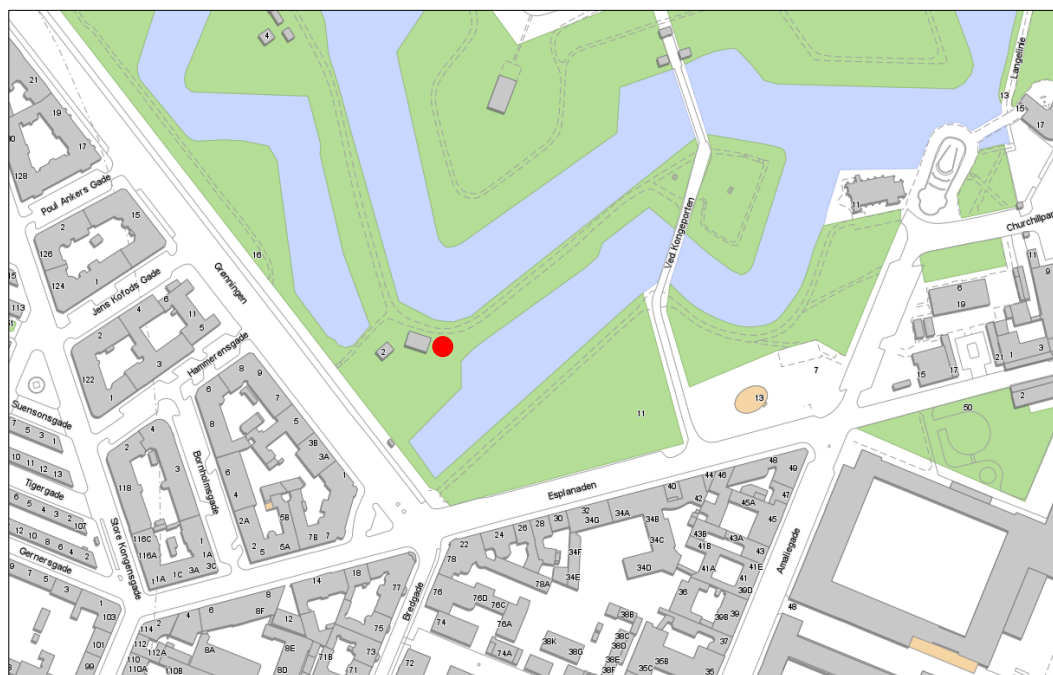
Den 10. september 2017 kontaktes Københavns Museum af Slots- og Kulturstyrelsen, da der vest for Smedehuset i forbindelse med etablering af en terrasse var blevet afgravet et areal på fortidsmindet. Arbejdet standses efterfølgende på grund af de opståede skader på fortidsmindet (fredningsnr. 3130:10) i henhold til § 29 i Museumsloven.

Den 24. september besigtiger museet skaderne på volden ved Smedehuset og indmåler det afgravede område med GPS. Da der er påført flisesand på arealet, er det dog ikke muligt at nærmere vurdere indgrebets fulde omfang.

Den 10. oktober 2017 kontaktes Københavns Museum af Slots- og Kulturstyrelsen, da styrelsen ønskede forholdet fysisk lovliggjort.

Den 1. november 2017 indsender museet et budget på registrering til Slots- og Kulturstyrelsen.

Københavns Museum modtog medio september i indeværende år en godkendelse fra forsvaret, der er ejer af området og den 19. september foretages den arkæologiske registrering.

Figur 1. Terrassen øst for Smedehuset markeret med en rød prik.

3 Administrative data og udgravningsdata

3.1 Administrative data

Området ejes af Forsvaret, der også som bygherre afholdt udgifterne til den arkæologiske registrering.

Al originaldokumentation og fundmateriale opbevares på Københavns Museum.

3.2 Udgravningsdata

Selve besigtigelsen og en indledende opmåling af det beskadigede fortidsminde blev foretaget i oktober 2017 af arkæolog Rikke Simonsen; Klaus S. Hvid og Mikkel B. Siebken.

Den egentlige arkæologiske registrering efter fjernelse af flisesandet foregik d. 19. september 2018, og blev forestået af arkæolog Klaus S. Hvid.

Besigtigelse efter reetablering foregik d. 1. oktober 2018.

4 Kulturhistorisk baggrund og områdets naturforhold

4.1 Kulturhistorisk baggrund

I 1647 udvidedes og ombyggedes den tidligere Sankt Annæ Skanse til det nuværende omfang og blev desuden bygget sammen med den nyanlagte Øster vold, således at Sankt Annæ Skanse, eller Kastellet som det herefter benævnes, blev en del af den vold, der indlemmede "Ny København" i byen.

Udenværket, enveloppen kaldet Smedelinien efter smedebygningen på Falsters Kontregarde, adskilte den indre og ydre voldgrav ind mod byen. Udenværket anlagt af Henrik Ruse mellem 1662 og 1666 havde oprindeligt syv fremskudte forstærkninger: Fire raveliner og tre kontregarder, der var indbyrdes forbundet af lange, lave volde.

Falsters Kontregarde udgjorde den sydøstligste del af Kastellets ydre forsvarsværker. I kontregarden blev der i 1707 opført et bindingsværkshus, der omtales som "Arkelihuset, altså våbenkammer. I 1745 blev bygningen omsat i grundmur og fik sit nuværende udseende ved en ombygning i 1838. I 1898 fik Københavns Kommune overdraget kontregarden, idet forsvaret dog stadig råder over det indre af kontregarden med den grundmurede bygning. Den yderste spids blev sløjfet, en del af voldgraven fyldt op og arealet udlagt til boulevardgaden "Grønningen". Bortset fra dette indgreb står kontregarden som ved opførelsen.

5 Udgravningsmetode

5.1 Arkæologisk udgravningsmetode

Ved besigtigelsen kunne det konstateres, at man i et område på 3,5 x 4,5 m havde afrømmet græstørven og afgravet op til ca. 25 cm. Området var efterfølgende opfyldt med nyt flisesand, der var nivelleret og stampet og gjort klar til belægning med fliser.

Inden den arkæologiske registrering var det aftalt med ejeren af Smedehuset, at det påførte sand blev fjernet ned til oprindelig afgravningsflade.

Ved den efterfølgende arkæologiske registrering blev området afrenset med skelske og enkelte fund indsamlet. Al jord fra afrensningen blev med skovl lagt i en bunke for sig. Efter endt afrensning blev hele fladen samt udvalgte profiler fotodokumenteret.

På A3 tegnefolie blev fladen tegnet i 1:100 og gavlen på Smedehuset indtegnet til senere georeferering. På trods af den ringe dybde blev der udført en profiltegning i 1:20 af den dybeste profil mod øst.

Figur 2. Fra september 2017: Blik mod nord med den nyligt stampede, sandfyldte terrasseafgravning.

Figur 3. Indmåling af terrasse-området d. 24. oktober 2017. Set mod NNØ

Figur 4. Det afgravede areal ved registreringen i september 2018 efter afrensning med graveske. Smedehuset ses i baggrunden.

5.2 Målesystem

Feltet blev indmålt med GPS af typen Trimble R6 med et TSC2 kontrolmodul.

5.3 Digital registrering og lagring

Alle opmålinger er overført til museets digitale registreringssystem IntraSIS, hvor data opbevares under sagsnummer K2018:21

6 Undersøgelsens resultater

I alt var et område på 3,5 x 4,5 blevet afgravet på Falsterske Bastion ned til en maksimal dybde på ca. 25 cm. Afgravningens dybde stiger mod øst for at kompensere for en svag hældning af arealet ind mod Smedehuset.

Ved afrensning af fladen fremkom et lille antal fund, der blev indsamlet, vasket og nummereret. Ældst er formentlig en stump af en kridtpibe, der nok skal dateres til 16-1700-tallet. Fundene blev ikke medtaget til museet, men kun registreret i felten, da deres tilstedeværelse mest af alt tydede på en manglende kontekst.

Københavns Museum vurderer, at der ikke er sket nogen betydelig skade på fortidsmindet, idet primært græstørven er blevet berørt på størstedelen af det afgravede område.

6.1 Fundmateriale

Materialegruppe	Antal
Glas	1
Keramik	1
Kridtpibedel	1
Jernslagge	1
Total	4

Tabel af registrerede fund.

7 Fotoliste

Foto-nr.	Beskrivelse	Set mod	Dato	Fotograf
F02	Afgravet areal med pålagt sand	NV	24.10.2018	KH
F03	Afgravet areal med pålagt sand	NØ	24.10.2018	KH
F04	Afgravet areal med pålagt sand	NNØ	24.10.2018	KH
F05	Afgravet areal med pålagt sand	NNØ	24.10.2018	KH
F06	Afgravet areal, sand fjernet med skovl	NV	19.09.2018	KH
F07	Afgravet areal, sand fjernet med skovl	Ø	19.09.2018	KH
F08	Afgravet areal, sand fjernet med skovl	N	19.09.2018	KH
F09	Afgravet areal, afrenset med graveske	NØ	19.09.2018	KH
F10	Afgravet areal, afrenset med graveske	SØ	19.09.2018	KH
F11	Afgravet areal, afrenset med graveske	SØ	19.09.2018	KH
F12	Afgravet areal, afrenset med graveske	SSV	19.09.2018	KH
F13	Afgravet areal, afrenset med graveske	NV	19.09.2018	KH
F14	Afgravet areal, afrenset med graveske	SSØ	19.09.2018	KH
F15	Afgravet areal, afrenset med graveske	SØ	19.09.2018	KH
F16	Afgravet areal, afrenset med graveske	Ø	19.09.2018	KH
F17	Afgravet areal, afrenset med graveske	NNV	19.09.2018	KH